Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 15ης Απριλίου 2021*

[Κείμενο όπως έχει διορθωθεί με τη διάταξη της 12ης Μαΐου 2021]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής – Κανονισμός (ΕΚ) 4/2009 – Χρονικό πεδίο εφαρμογής – Άρθρο 75 – Αποφάσεις που εκδόθηκαν από δικαστήριο κράτους μέλους πριν από την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

Στην υπόθεση C-729/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Court of Appeal in Northern Ireland (εφετείο Βόρειας Ιρλανδίας, Ηνωμένο Βασίλειο) με απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Οκτωβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

TKF

κατά

Department of Justice for Northern Ireland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο τμήματος, N. Wahl, F. Biltgen, L. S. Rossi (εισηγήτρια) και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Οκτωβρίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– [Κείμενο όπως έχει διορθωθεί με τη διάταξη της 12ης Μαΐου 2021] ο TKF, εκπροσωπούμενος από τους R. Lavery, QC, C. McGarrity, solicitor, και M. McGowan, barrister,

* Langue de procédure : l'anglais.

– [Κείμενο όπως έχει διορθωθεί με τη διάταξη της 12ης Μαΐου 2021] το Department of Justice for Northern Ireland, εκπροσωπούμενο από τον K. Brown, επικουρούμενο από τον T. McGleenan, QC, και την L. McMahon, barrister,

– [Κείμενο όπως έχει διορθωθεί με τη διάταξη της 12ης Μαΐου 2021] η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την S. Żyrek,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Νοεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 75 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ 2009, L 7, σ. 1, και διορθωτικά ΕΕ 2011, L 131, σ. 26, ΕΕ 2013, L 8, σ. 19, ΕΕ 2013, L 281, σ. 29, ΕΕ 2016, L 305, σ. 38, και ΕΕ 2017, L 4, σ. 116).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του TKF, Πολωνού υπηκόου, και του Department of Justice for Northern Ireland (Υπουργείου Δικαιοσύνης της Βόρειας Ιρλανδίας), ως κεντρικής αρχής επιφορτισμένης με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον κανονισμό αυτόν, σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση στο Ηνωμένο Βασίλειο αποφάσεων σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής που εκδόθηκαν στην Πολωνία πριν από την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 44/2001

3 Το άρθρο 66 του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο VI του εν λόγω κανονισμού με τίτλο «Μεταβατικές διατάξεις», προβλέπει τα εξής:

«1. Οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού εφαρμόζονται μόνο στις αγωγές που ασκούνται καθώς και στα δημόσια έγγραφα που εκδίδονται μετά την έναρξη ισχύος του.

2. Εάν, ωστόσο, η αγωγή ασκήθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης πριν από την έναρξη ισχύος του ανά χείρας κανονισμού, οι αποφάσεις που εξεδόθησαν μετά από την εν λόγω ημερομηνία αναγνωρίζονται και εκτελούνται σύμφωνα με το κεφάλαιο III,

α) εάν η αγωγή ασκήθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης μετά την έναρξη ισχύος των συμβάσεων των Βρυξελλών [για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 27 Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1)] και του Λουγκάνο [για διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις που υπογράφηκε στο Λουγκάνο στις 16 Σεπτεμβρίου 1988 (ΕΕ 1988, L 319, σ. 9)] τόσο στο κράτος μέλος προέλευσης, όσο και στο κράτος μέλος προς ο η αίτηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης,

β) σε κάθε άλλη περίπτωση, εάν η διεθνής δικαιοδοσία θεμελιώθηκε σε κανόνες σύμφωνους είτε με διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ είτε με τη σύμβαση των Βρυξελλών ή με σύμβαση που κατά την ημερομηνία άσκησης της αγωγής ίσχυε μεταξύ του κράτους μέλους προέλευσης και του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης.»

Ο κανονισμός 4/2009

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 31, 44 και 47 του κανονισμού 4/2009 έχουν ως εξής:

«(31) Προκειμένου να διευκολυνθεί η διασυνοριακή είσπραξη των αξιώσεων διατροφής, θα πρέπει να θεσπισθεί σύστημα συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών αρχών που ορίζονται από τα κράτη μέλη. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να βοηθούν τους υπόχρεους και τους δικαιούχους διατροφής να επικαλούνται τα δικαιώματά τους σε άλλο κράτος μέλος με την υποβολή αιτήσεων αναγνώρισης, κήρυξης εκτελεστότητας και εκτέλεσης ήδη υπαρχουσών αποφάσεων, τροποποίησης των αποφάσεων αυτών ή έκδοσης απόφασης. Θα πρέπει να ανταλλάσσουν επίσης πληροφορίες για τον εντοπισμό των οφειλετών και των δικαιούχων και τον προσδιορισμό των εισοδημάτων και των περιουσιακών τους στοιχείων, εφόσον απαιτείται. Τέλος, θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους ανταλλάσσοντας πληροφορίες γενικής φύσεως και προάγοντας τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους τους.

[…]

(44) Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να τροποποιήσει τον [κανονισμό 44/2001] αντικαθιστώντας τις διατάξεις του που εφαρμόζονται σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής. Με την επιφύλαξη των μεταβατικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει, σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, να εφαρμόζουν τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού όσον αφορά τη δικαιοδοσία, την αναγνώριση, την κήρυξη της εκτελεστότητας και [την εκτέλεση] των αποφάσεων καθώς και τη νομική αρωγή αντί των διατάξεων του [κανονισμού 44/2001], από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού.

[…]

(47) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του Πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει στη θέσπιση του παρόντος κανονισμού και δεν δεσμεύεται από αυτόν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή του. Ωστόσο, το Ηνωμένο Βασίλειο επιφυλάσσεται της δυνατότητας να κοινοποιήσει την πρόθεσή του να αποδεχθεί τον παρόντα κανονισμό μετά την έκδοσή του σύμφωνα με το άρθρο 4 του εν λόγω Πρωτοκόλλου.»

5 Το άρθρο 1 του κανονισμού 4/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Στον παρόντα κανονισμό, με τον όρο “κράτος μέλος” νοούνται τα κράτη μέλη στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός.»

6 Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Ορισμοί», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

1) “απόφαση”: απόφαση για θέματα υποχρεώσεων διατροφής, εκδιδόμενη από δικαστήριο κράτους μέλους, οποιαδήποτε και εάν είναι η ονομασία της, όπως απόφαση, διαταγή, διαταγή εκτέλεσης, καθώς και ο καθορισμός, από το γραμματέα, της δικαστικής δαπάνης. Για τους σκοπούς των κεφαλαίων [VII και VIII], ως “απόφαση” νοείται επίσης απόφαση για θέματα υποχρεώσεων διατροφής εκδιδόμενη από δικαστήριο τρίτου κράτους,

[…]

4) “κράτος μέλος προέλευσης”: το κράτος στο οποίο […] εκδόθηκε η προς εκτέλεση απόφαση […],

5) “κράτος μέλος εκτέλεσης” το κράτος μέλος στο οποίο ζητείται η εκτέλεση της απόφασης […],

6) “αιτούν κράτος μέλος”: το κράτος μέλος στο οποίο υπάγεται η κεντρική αρχή η οποία διαβιβάζει αίτηση δυνάμει του κεφαλαίου [VII],

7) “κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση”: το κράτος μέλος στο οποίο υπάγεται η κεντρική αρχή η οποία λαμβάνει αίτηση δυνάμει του κεφαλαίου [VII],

[…]».

7 Το κεφάλαιο IV του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Αναγνώριση, εκτελεστότητα και εκτέλεση των αποφάσεων», διαιρείται σε τρία τμήματα. Σύμφωνα με το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού, το τμήμα 1, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 17 έως 22, εφαρμόζεται στις αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος το οποίο δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης, της 23ης Νοεμβρίου 2007, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής (στο εξής: Πρωτόκολλο της Χάγης). Το τμήμα 2, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 23 έως 38, εφαρμόζεται στις αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος το οποίο δεν δεσμεύεται από το πρωτόκολλο αυτό. Το τμήμα 3, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 39 έως 43 του ίδιου κανονισμού περιέχει κοινές διατάξεις για όλες τις αποφάσεις.

8 Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού:

«Απόφαση που εκδίδεται σε κράτος μέλος το οποίο δεν δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 αναγνωρίζεται στα άλλα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται καμία διαδικασία.»

9 Το άρθρο 24 του κανονισμού 4/2009, με τίτλο «Λόγοι άρνησης της αναγνώρισης», ορίζει τα ακόλουθα:

«Απόφαση δεν αναγνωρίζεται εάν:

α) η αναγνώριση αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση. Το κριτήριο της δημόσιας τάξης δεν εφαρμόζεται στους κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας·

β) το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή αντίστοιχο έγγραφο δεν κοινοποιήθηκε ή δεν επιδόθηκε στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο εγκαίρως και κατά τρόπο ώστε να είναι σε θέση να προετοιμάσει την υπεράσπισή του, εκτός αν δεν προσέβαλε την απόφαση ενώ είχε σχετικό δικαίωμα·

[…]».

10 Το άρθρο 26 του ίδιου κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εκτελεστότητα», προβλέπει τα εξής:

«Απόφαση εκδοθείσα σε κράτος μέλος το οποίο δεν δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 και η οποία είναι εκτελεστή στο εν λόγω κράτος, καθίσταται εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος, αφού κηρυχθεί εκεί εκτελεστή, κατόπιν αιτήσεως κάθε ενδιαφερομένου.»

11 Το κεφάλαιο VII του κανονισμού 4/2009 περιέχει διατάξεις σχετικές με τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών. Οι διατάξεις αυτές περιλαμβάνονται στα άρθρα 49 έως 63 του εν λόγω κανονισμού.

12 Το άρθρο 51, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Οι κεντρικές αρχές παρέχουν αρωγή σε σχέση με τις αιτήσεις δυνάμει του άρθρου 56. Ειδικότερα:

α) διαβιβάζουν και παραλαμβάνουν τις εν λόγω αιτήσεις,

β) κινούν ή διευκολύνουν την κίνηση διαδικασιών σε σχέση με τις αιτήσεις αυτές.»

13 Το άρθρο 55 του κανονισμού 4/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αίτηση μέσω των κεντρικών αρχών», προβλέπει τα εξής:

«Κάθε αίτηση δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου διαβιβάζεται μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει ο αιτών στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.»

14 Το άρθρο 56, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αυτού ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Δικαιούχος διατροφής που επιδιώκει την είσπραξη διατροφής δυνάμει του παρόντος κανονισμού δύναται να υποβάλλει τις ακόλουθες αιτήσεις:

α) την αναγνώριση απόφασης ή την αναγνώριση και την κήρυξη της εκτελεστότητας απόφασης,

β) την εκτέλεση απόφασης που έχει ληφθεί ή αναγνωρισθεί στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση,

γ) τη λήψη απόφασης στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση εφόσον δεν υφίσταται απόφαση, μεταξύ άλλων όταν απαιτείται για τη διαπίστωση συγγένειας,

δ) τη λήψη απόφασης στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση όταν δεν είναι δυνατή η αναγνώριση και η κήρυξη της εκτελεστότητας απόφασης που έχει ληφθεί σε άλλο κράτος εκτός του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση,

ε) την τροποποίηση απόφασης που έχει ληφθεί στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση,

στ) την τροποποίηση απόφασης που έχει ληφθεί σε κράτος άλλο από το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.

2. Υπόχρεος διατροφής κατά του οποίου έχει εκδοθεί απόφαση περί διατροφής δικαιούται να υποβάλλει τις ακόλουθες αιτήσεις:

α) την αναγνώριση απόφασης που έχει αποτέλεσμα την αναστολή ή τον περιορισμό της εκτέλεσης προηγούμενης απόφασης στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση,

β) την τροποποίηση απόφασης που έχει ληφθεί στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση,

γ) την τροποποίηση απόφασης που έχει ληφθεί σε κράτος άλλο από το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.»

15 Το άρθρο 75 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Μεταβατικές διατάξεις» και περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο IX, με τίτλο «Γενικές και τελικές διατάξεις», προβλέπει τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται μόνο σε διαδικασίες που έχουν κινηθεί, σε δικαστικούς συμβιβασμούς που έχουν εγκριθεί ή συναφθεί και σε δημόσια έγγραφα που έχουν συνταχθεί από την ημερομηνία εφαρμογής του και εφεξής, υπό την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 3.

2. Τα τμήματα 2 και 3 του κεφαλαίου IV εφαρμόζονται:

α) στις αποφάσεις που εκδίδονται στα κράτη μέλη πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και των οποίων η αναγνώριση και η κήρυξη της εκτελεστότητας ζητούνται από την ημερομηνία αυτή και εφεξής,

β) στις αποφάσεις που εκδίδονται από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και εφεξής κατόπιν διαδικασίας που έχει κινηθεί πριν από αυτή την ημερομηνία,

εφόσον οι αποφάσεις αυτές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001, για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσης.

[…]

3. Το κεφάλαιο VII σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών εφαρμόζεται στις αιτήσεις που παρελήφθησαν από την κεντρική αρχή, αρχής γενομένης από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού.»

16 Το άρθρο 76 του ίδιου κανονισμού, το οποίο τιτλοφορείται «Έναρξη ισχύος», ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Το άρθρο 2 παράγραφος 2, το άρθρο 47 παράγραφος 3, και τα άρθρα 71, 72 και 73 εφαρμόζονται από τις 18 Σεπτεμβρίου 2010.

Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, με την εξαίρεση των διατάξεων που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο, από τις 18 Ιουνίου 2011, με την επιφύλαξη ότι το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 είναι εφαρμοστέο στην Κοινότητα αυτήν την ημερομηνία. Άλλως, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω πρωτοκόλλου στην Κοινότητα.

[…]»

Απόφαση 2009/451/ΕΚ

17 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2 της απόφασης 2009/451/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Ιουνίου 2009, σχετικά με την πρόθεση του Ηνωμένου Βασιλείου να αποδεχθεί τον κανονισμό 4/2009 (ΕΕ 2009, L 149, σ. 73), ο εν λόγω κανονισμός τέθηκε σε ισχύ στο Ηνωμένο Βασίλειο την 1η Ιουλίου 2009.

Απόφαση 2009/941/ΕΚ

18 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της απόφασης 2009/941/ΕΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για τη σύναψη, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής (ΕΕ 2009, L 331, σ. 17), οι κανόνες του πρωτοκόλλου αυτού εφαρμόζονται σε προσωρινή βάση στην Ένωση από τη 18η Ιουνίου 2011.

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

19 Ο κανονισμός 4/2009 εφαρμόστηκε στην έννομη τάξη του Ηνωμένου Βασιλείου (συμπεριλαμβανομένης της Βόρειας Ιρλανδίας) με τη Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulations (SI 2011/1484) [κανονιστική ρύθμιση 1484 του 2011 για τη δικαιοδοσία και τις δικαστικές αποφάσεις σε αστικές υποθέσεις (υποχρεώσεις διατροφής)].

20 Το άρθρο 4, παράγραφος 1Α, των Magistrates' Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 [κανονιστικής ρύθμισης του 1986 για τα ειρηνοδικεία (νόμος του 1982 για τη δικαιοδοσία και τις δικαστικές αποφάσεις σε αστικές υποθέσεις) (Βόρεια Ιρλανδία)] ορίζει τα εξής:

«Ο γραμματέας του Magistrates' Court for the Petty Sessions [ειρηνοδικείου], όταν παραλαμβάνει αίτηση δυνάμει του άρθρου 26 του [κανονισμού 4/2009], για καταχώριση, με σκοπό την εκτέλεση, απόφασης περί διατροφής εκδοθείσας σε συμβαλλόμενο κράτος μέλος άλλο από το Ηνωμένο Βασίλειο, υποχρεούται, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 24 του εν λόγω κανονισμού και των

παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου, να καταχωρίσει την απόφαση στο βιβλίο αποφάσεων του εν λόγω δικαστηρίου υπό τη μορφή πρακτικού υπογεγραμμένου από αυτόν.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

21 Ο TKF και η AKF, αμφότεροι Πολωνοί υπήκοοι, συνήψαν γάμο στην Πολωνία το 1991. Απέκτησαν δύο υιούς.

22 Την 1η Απριλίου 1999, πολωνικό δικαστήριο εξέδωσε απόφαση περί διατροφής υπέρ της AKF και εις βάρος του TKF.

23 Τον Δεκέμβριο του 2002, κινήθηκαν νέες διαδικασίες σχετικές με αξιώσεις διατροφής ενώπιον πολωνικού δικαστηρίου. Οι διαδικασίες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την έκδοση νέων αποφάσεων περί διατροφής, στις 14 Φεβρουαρίου 2003, οι οποίες τροποποίησαν την αρχική απόφαση.

24 Ο γάμος του TKF και της AKF λύθηκε το 2004. Τον Αύγουστο του 2006 ο TKF μετοίκησε στη Βόρεια Ιρλανδία όπου και διαμένει έκτοτε.

25 Με αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 2013 και της 15ης Αυγούστου 2014 (στο εξής: αποφάσεις περί καταχώρισης), ο γραμματέας του Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (ειρηνοδικείου της περιφέρειας Belfast και Newtownabbey, Ηνωμένο Βασίλειο) καταχώρισε προς εκτέλεση και κήρυξε εκτελεστές τις δύο αποφάσεις περί διατροφής που είχαν εκδοθεί από το πολωνικό δικαστήριο στις 14 Φεβρουαρίου 2003. Οι αποφάσεις περί καταχώρισης εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 75 του κανονισμού 4/2009. Σε αυτές δηλώνεται επίσης ότι οι ως άνω καταχωρισθείσες αποφάσεις είναι εκτελεστές κατά την έννοια του τμήματος 2 του κεφαλαίου IV του ίδιου κανονισμού.

26 Ο TFK προσέφυγε κατά των αποφάσεων περί καταχώρισης ενώπιον του High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (ανώτερου δικαστηρίου της Βόρειας Ιρλανδίας, τμήμα αστικών, εμπορικών και διοικητικών διαφορών, Ηνωμένο Βασίλειο). Προς στήριξη της προσφυγής αυτής, υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι καθόσον η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν αποτελούσε κράτος μέλος κατά τον χρόνο έκδοσης των αποφάσεων περί διατροφής, το τμήμα 2 του κεφαλαίου IV του κανονισμού αυτού δεν είχε εν προκειμένω εφαρμογή. Επιπλέον, υποστήριξε ότι τα άρθρα 23 και 26 του εν λόγω κανονισμού δεν ετύγχαναν εφαρμογής στις ως άνω αποφάσεις και ότι, εν πάση περιπτώσει, οι αποφάσεις αυτές αντέβαιναν στο άρθρο 24 του ίδιου κανονισμού, καθόσον από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν προέκυπτε ότι ο TFK είχε λάβει γνώση των επίμαχων διαδικασιών και ότι παρέστη ή εκπροσωπήθηκε σε αυτές.

27 Η προσφυγή του απορρίφθηκε από το High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (ανώτερο δικαστήριο της Βόρειας Ιρλανδίας, τμήμα αστικών, εμπορικών και διοικητικών διαφορών), με την αιτιολογία ότι ο κανονισμός 4/2009 δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη η οποία να περιορίζει το χρονικό πεδίο εφαρμογής του μόνο στις αποφάσεις περί διατροφής που εκδόθηκαν από κράτος μέλος μετά την ημερομηνία προσχώρησής του στην Ένωση. Επιπροσθέτως, κατά το δικαστήριο αυτό, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι δεν ήταν εφαρμοστέο το άρθρο 75, παράγραφος 2, του κανονισμού 4/2009, εντούτοις, εφαρμοζόταν εν προκειμένω το κεφάλαιο VII του εν λόγω κανονισμού, δυνάμει του άρθρου 75, παράγραφος 3, καθόσον η Δημοκρατία της Πολωνίας αποτελεί συμβαλλόμενο κράτος στο Πρωτόκολλο της Χάγης. Ως εκ τούτου, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι οι αποφάσεις του πολωνικού δικαστηρίου είχαν καταχωριστεί και εκτελεσθεί νομίμως, σύμφωνα με το ως άνω κεφάλαιο του κανονισμού.

28 Ο TKF άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, το οποίο διατηρεί αμφιβολίες τόσο ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού 4/2009 σε αποφάσεις περί υποχρεώσεων διατροφής εκδοθείσες στην Πολωνία πριν από την προσχώρησή της στην Ένωση όσο και ως προς τη διεθνή δικαιοδοσία του Magistrates' Court for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (ειρηνοδικείου της περιφέρειας Belfast και Newtownabbey) να καταχωρίσει τις επίμαχες αποφάσεις δυνάμει διάταξης του άρθρου 75 του εν λόγω κανονισμού.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Court of Appeal in Northern Ireland (εφετείο Βόρειας Ιρλανδίας, Ηνωμένο Βασίλειο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 75, παράγραφος 2, του κανονισμού 4/2009 την έννοια ότι εφαρμόζεται μόνο σε "αποφάσεις" που εκδίδονται σε κράτη τα οποία ήταν κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τον χρόνο έκδοσης των αποφάσεων αυτών;

2) Λαμβανομένου υπόψη ότι η [Δημοκρατία της Πολωνίας] είναι σήμερα κράτος μέλος της Ένωσης που δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης, μπορούν αποφάσεις περί διατροφής που εκδόθηκαν από δικαστήριο στην Πολωνία το 1999 και το 2003, ήτοι πριν από την προσχώρηση της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να καταχωρισθούν για εκτέλεση σε άλλο κράτος μέλος της Ένωσης δυνάμει διάταξης του [κανονισμού 4/2009] και, ιδίως
   α) δυνάμει του άρθρου 75, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 56 του κανονισμού 4/2009;
   β) δυνάμει του άρθρου 75, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το τμήμα 2 του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009;
   γ) δυνάμει του άρθρου 75, παράγραφος 2, στοιχείο α', σε συνδυασμό με το τμήμα 3 του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009;
   δ) δυνάμει οποιουδήποτε άλλου άρθρου του κανονισμού 4/2009;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

30 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 4/2009 έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται μόνο στις αποφάσεις που εκδίδονται από τα εθνικά δικαστήρια σε κράτη που ήταν ήδη μέλη της Ένωσης κατά τον χρόνο έκδοσης των αποφάσεων αυτών.

31 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι με τον κανονισμό 4/2009 ο νομοθέτης της Ένωσης είχε ως σκοπό να αντικαταστήσει τις διατάξεις περί υποχρεώσεων διατροφής που περιλαμβάνονται στον κανονισμό 44/2001 με διατάξεις οι οποίες, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικά επείγοντος χαρακτήρα που έχει η ικανοποίηση των αξιώσεων διατροφής, απλοποιούν τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου εκτέλεσης και, με τον τρόπο αυτό, την επιταχύνουν [απόφαση της 4ης Ιουνίου 2020, FX (Ανακοπή εκτελέσεως αξιώσεως διατροφής), C-41/19, EU:C:2020:425, σκέψη 32].

32 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, ο κανονισμός 4/2009 αποτελεί lex specialis όσον αφορά, ιδίως, τα ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας, εφαρμοστέου δικαίου, αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων στον ειδικό τομέα των υποχρεώσεων διατροφής [απόφαση της 4ης Ιουνίου 2020, FX (Ανακοπή εκτελέσεως αξιώσεως διατροφής), C-41/19, EU:C:2020:425, σκέψη 33].

33 Ειδικότερα, το άρθρο 75 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μεταβατικές διατάξεις», προβλέπει στην παράγραφο 1 ότι ο κανονισμός εφαρμόζεται, κατά κανόνα, μόνο σε διαδικασίες που έχουν κινηθεί, σε δικαστικούς συμβιβασμούς που έχουν εγκριθεί ή συναφθεί και σε δημόσια έγγραφα που έχουν συνταχθεί από την ημερομηνία εφαρμογής του και εφεξής.

34 Εντούτοις, κατά παρέκκλιση από τον γενικό αυτόν κανόνα, δυνάμει της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου 75, τα τμήματα 2 και 3 του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009 εφαρμόζονται σε ορισμένες αποφάσεις που έχουν εκδοθεί και διαδικασίες που έχουν κινηθεί πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του.

35 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, των οποίων αμφισβητούνται η καταχώριση και η εκτέλεση στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκδόθηκαν στην Πολωνία στις 14 Φεβρουαρίου 2003, ήτοι πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού 4/2009. Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 76, τρίτο εδάφιο, ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται, με την εξαίρεση των διατάξεων που μνημονεύονται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 76, από τις 18 Ιουνίου 2011, με την επιφύλαξη ότι το Πρωτόκολλο της Χάγης είναι εφαρμοστέο στην Ένωση αυτήν την ημερομηνία. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 4 της απόφασης 2009/941, το πρωτόκολλο αυτό ήταν όντως εφαρμοστέο στην Ένωση στις 18 Ιουνίου 2011.

36 Αντιθέτως, οι ως άνω αποφάσεις καταχωρίσθηκαν και κηρύχθηκαν εκτελεστές στη Βόρεια Ιρλανδία με αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 2013 και της 15ης Αυγούστου 2014, με αποτέλεσμα να πιθανολογείται ότι η αναγνώριση και η κήρυξη της εκτελεστότητάς τους ζητήθηκε κατόπιν της ημερομηνίας εφαρμογής του κανονισμού 4/2009, ζήτημα το οποίο εναπόκειται, πάντως, στο αιτούν δικαστήριο να διερευνήσει.

37 Επομένως, υπό την επιφύλαξη αυτή, κρίσιμη εν προκειμένω είναι η περίπτωση που μνημονεύεται στο άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του ως άνω κανονισμού, καθόσον αφορά αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν στα κράτη μέλη πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του και των οποίων ζητείται η αναγνώριση και η κήρυξη της εκτελεστότητας από την ημερομηνία αυτή και εφεξής.

38 Ωστόσο, υπενθυμίζεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας προσχώρησε στην Ένωση την 1η Μαΐου 2004, ήτοι μετά την ημερομηνία έκδοσης καθεμίας από τις εν λόγω αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, αλλά πριν από την ημερομηνία κατά την οποία ζητήθηκαν η αναγνώριση και η εκτέλεσή τους.

39 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επομένως να κριθεί αν το άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 4/2009 μπορεί να εφαρμοστεί μόνο για αποφάσεις περί υποχρεώσεων διατροφής οι οποίες εκδόθηκαν σε κράτη που ήταν ήδη μέλη της Ένωσης κατά τον χρόνο έκδοσής τους, ή αν η διάταξη αυτή μπορεί επίσης να εφαρμοστεί όσον αφορά αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού σε κράτος που κατέστη μέλος της Ένωσης μόνο μετά την έκδοση των εν λόγω αποφάσεων.

40 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, σκέψη 38).

41 Όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 4/2009, επισημαίνεται ότι το άρθρο αυτό κάνει λόγο για αποφάσεις «που εκδίδονται στα κράτη μέλη».

42 Εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 1, πρώτη περίοδος, του εν λόγω κανονισμού, ως «απόφαση» νοείται η απόφαση για θέματα υποχρεώσεων διατροφής, εκδιδόμενη από δικαστήριο «κράτους μέλους».

43 Εντούτοις, όπως παρατήρησε η Επιτροπή, απλώς και μόνον από την από κοινού εξέταση του γράμματος των δύο αυτών διατάξεων δεν μπορεί να συναχθεί ότι μια απόφαση, κατά την έννοια της πρώτης διάταξης, πρέπει να έχει εκδοθεί από δικαστήριο κράτους το οποίο, κατά τον χρόνο έκδοσής της, ήταν ήδη μέλος της Ένωσης. Πράγματι, μολονότι από το γράμμα των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι είναι απαραίτητο, κατά τον χρόνο που ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση μιας απόφασης, να μπορεί να διαπιστωθεί ότι προέρχεται από κράτος που έχει συγχρόνως την ιδιότητα του κράτους μέλους της Ένωσης, αντιθέτως, οι εν λόγω διατάξεις δεν συνεπάγονται ότι η ιδιότητα αυτή θα έπρεπε οπωσδήποτε να υφίσταται κατά τον χρόνο έκδοσης της οικείας απόφασης.

44 Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 4/2009 και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος.

45 Συναφώς, επισημαίνεται ότι από την αιτιολογική σκέψη 44 του κανονισμού 4/2009 προκύπτει ότι σκοπός των μεταβατικών διατάξεων που προβλέπονται από το άρθρο 75 είναι να διασφαλιστεί η μετάβαση από το καθεστώς που προέβλεπε ο κανονισμός 44/2001 σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στο καθεστώς που προβλέπει ο κανονισμός 4/2009, καθιστώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, δυνατή την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων που έχουν εκδοθεί υπό το καθεστώς του κανονισμού 44/2001.

46 Επιπλέον, από το άρθρο 75, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 4/2009 προκύπτει ότι το άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού εφαρμόζεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι αποφάσεις τις οποίες αφορά εμπίπτουν, για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσής τους, στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001.

47 Επισημαίνεται, όμως, ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, οι διατάξεις του εν λόγω κανονισμού εφαρμόζονται μόνο στις αγωγές που ασκούνται μετά την έναρξη ισχύος του. Η αρχή αυτή πρέπει να διέπει τόσο το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας όσο και τις διατάξεις που αφορούν την αναγνώριση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων (απόφαση της 21ης Ιουνίου 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, σκέψη 21).

48 Εντούτοις, το άρθρο 66, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 44/2001 προβλέπει ότι, κατά παρέκκλιση από την εν λόγω αρχή, οι διατάξεις του κανονισμού αυτού που αφορούν την αναγνώριση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδίδονται μετά την έναρξη ισχύος του κατόπιν αγωγής που ασκήθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης πριν από την ημερομηνία αυτή, εάν η αγωγή ασκήθηκε μετά την έναρξη ισχύος της

Σύμβασης των Βρυξελλών, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, και της Σύμβασης του Λουγκάνο, για διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: Σύμβαση του Λουγκάνο), τόσο στο κράτος μέλος προέλευσης όσο και στο κράτος μέλος προς ο η αίτηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης.

49 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο κανονισμός 44/2001 εφαρμόζεται για την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικής απόφασης μόνον αν ισχύει, κατά τον χρόνο δημοσίευσης της απόφασης αυτής, τόσο στο κράτος μέλος προέλευσης, ήτοι στο κράτος στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση, όσο και στο κράτος μέλος από το οποίο ζητείται η αναγνώριση και η εκτέλεση της απόφασης (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιουνίου 2012, Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, σκέψη 34).

50 Επομένως, αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής οι οποίες εκδόθηκαν από δικαστήριο κράτους το οποίο κατά τον χρόνο έκδοσής τους δεν ήταν ακόμη μέλος της Ένωσης και στο οποίο ο κανονισμός 44/2001 δεν είχε, ως εκ τούτου, τεθεί ακόμη σε ισχύ δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού.

51 Σε τέτοια περίπτωση, δεν ασκεί επιρροή το ζήτημα αν τα ένδικα βοηθήματα βάσει των οποίων εκδόθηκαν οι εν λόγω αποφάσεις ασκήθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ στο οικείο κράτος της Σύμβασης του Λουγκάνο, στο μέτρο που, κατά την ημερομηνία έκδοσης των ως άνω αποφάσεων, ο κανονισμός 44/2001 δεν είχε τεθεί ακόμη σε ισχύ στο κράτος αυτό.

52 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, οι αποφάσεις αυτές δεν εμπίπτουν ούτε και στο πεδίο εφαρμογής της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 4/2009.

53 Καθόσον οι αποφάσεις που εκδόθηκαν σε κράτη που δεν ήταν μέλη της Ένωσης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, δεν πρέπει, πράγματι, να επεκταθεί σε αυτές η εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 75 του κανονισμού 4/2009, οι οποίες αποσκοπούν, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 45 της παρούσας απόφασης, στη διασφάλιση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων που εκδόθηκαν υπό το καθεστώς του κανονισμού 44/2001.

54 Τέλος, η ερμηνεία αυτή του άρθρου 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 4/2009 είναι επίσης σύμφωνη με την αρχή ότι κανόνας όπως η εν λόγω διάταξη, η οποία σύμφωνα με όσα διαπιστώθηκαν στη σκέψη 34 της παρούσας απόφασης εισάγει παρέκκλιση από γενικό κανόνα, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (πρβλ. απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2007, Granberg, C-330/05, EU:C:2007:679, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

55 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 4/2009 έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται μόνο στις αποφάσεις που εκδόθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια σε κράτη που ήταν ήδη μέλη της Ένωσης κατά τον χρόνο έκδοσης των αποφάσεων αυτών.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

56 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν κατ' ορθή ερμηνεία του κανονισμού 4/2009, από το άρθρο 75 ή από οποιαδήποτε άλλη διάταξή του μπορεί να συναχθεί ότι αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής οι οποίες

εκδόθηκαν σε κράτος πριν από την προσχώρησή του στην Ένωση και πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν, μετά την προσχώρηση του κράτους αυτού στην Ένωση, σε άλλο κράτος μέλος.

57 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 75 του κανονισμού 4/2009 προβλέπει στην παράγραφο 1 ότι ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται, κατά κανόνα, μόνο σε διαδικασίες που έχουν κινηθεί, σε δικαστικούς συμβιβασμούς που έχουν εγκριθεί ή συναφθεί και σε δημόσια έγγραφα που έχουν συνταχθεί από την ημερομηνία εφαρμογής του και εφεξής.

58 Επιπλέον, οι μοναδικές παρεκκλίσεις από τον εν λόγω κανόνα έχουν προβλεφθεί ρητώς από τον νομοθέτη της Ένωσης με το άρθρο 75, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 4/2009.

59 Από την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προκύπτει, εντούτοις, ότι η παρέκκλιση του άρθρου 75, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού εφαρμόζεται μόνο στις αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτη τα οποία, κατά τον χρόνο δημοσίευσης των αποφάσεων αυτών, ήταν ήδη μέλη της Ένωσης. Τούτο όμως δεν συμβαίνει στην περίπτωση των επίμαχων στην κύρια δίκη αποφάσεων σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, οι οποίες εκδόθηκαν στις 14 Φεβρουαρίου 2003 στην Πολωνία, χώρα η οποία προσχώρησε στην Ένωση μόλις την 1η Μαΐου 2004. Επομένως, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την αναγνώριση και εκτέλεση τέτοιων αποφάσεων σε άλλο κράτος μέλος.

60 Όσον αφορά την παρέκκλιση του άρθρου 75, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 4/2009, αυτή αφορά τις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού αυτού κατόπιν διαδικασιών που κινήθηκαν πριν από την ημερομηνία αυτή. Επομένως, ούτε η εν λόγω παρέκκλιση τυγχάνει εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, οι επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής εκδόθηκαν πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού.

61 Κατά τα λοιπά, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης, από το άρθρο 75, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 4/2009 προκύπτει ότι το εδάφιο αυτό εφαρμόζεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι αποφάσεις τις οποίες αφορά εμπίπτουν, για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσής τους, στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001.

62 Ο κανονισμός 44/2001, όμως, τέθηκε σε ισχύ στην Πολωνία την 1η Μαΐου 2004.

63 Ως εκ τούτου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 50 της παρούσας απόφασης, οι επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις περί υποχρεώσεων διατροφής δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού και, ως εκ τούτου, όπως συνάγεται από τη σκέψη 60 της παρούσας απόφασης, δεν εμπίπτουν ούτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 75, παράγραφος 2, του κανονισμού 4/2009.

64 Συναφώς, το γεγονός, το οποίο επικαλέστηκε η Πολωνική Κυβέρνηση στις προφορικές παρατηρήσεις της, σχετικά με το άρθρο 66, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 44/2001, ήτοι ότι η Σύμβαση του Λουγκάνο τέθηκε σε ισχύ στην Πολωνία την 1η Φεβρουαρίου 2000, δεν μπορεί, όπως προκύπτει από τη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης, να κλονίσει την ερμηνεία αυτή.

65 Περαιτέρω, το άρθρο 75, παράγραφος 3, του κανονισμού 4/2009 διευκρινίζει ότι το κεφάλαιο VII του κανονισμού αυτού, σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών, εφαρμόζεται στις αιτήσεις που παρελήφθησαν από την κεντρική αρχή από της ημερομηνίας εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού και εφεξής.

66 Συναφώς, επισημαίνεται ότι από την αιτιολογική σκέψη 31 του κανονισμού 4/2009 προκύπτει ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να θεσπίσει σύστημα συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών αρχών προκειμένου να διευκολύνει τη διασυνοριακή είσπραξη των αξιώσεων διατροφής και να βοηθήσει τους υπόχρεους και τους δικαιούχους διατροφής να επικαλούνται τα δικαιώματά τους σε άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, σκέψη 35).

67 Ειδικότερα, κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, οι αρχές αυτές παρέχουν αρωγή σχετικά με τις αιτήσεις δυνάμει του άρθρου 56, διαβιβάζοντας και παραλαμβάνοντας τις ως άνω αιτήσεις, καθώς και κινώντας ή διευκολύνοντας την κίνηση διαδικασιών σχετικά με αυτές.

68 Δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 56, ο δικαιούχος διατροφής που επιδιώκει την είσπραξη διατροφής δυνάμει του κανονισμού 4/2009 μπορεί να υποβάλει διάφορα είδη αιτήσεων, ήτοι, κατ' ουσίαν, αίτηση αναγνώρισης απόφασης και/ή αναγνώρισης και κήρυξης εκτελεστότητας απόφασης, αίτηση για την εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί ή αναγνωριστεί στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση, αίτηση για την έκδοση απόφασης στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση ή και αίτηση τροποποίησης απόφασης. Στην περίπτωση αυτή, ο δικαιούχος απευθύνεται, σύμφωνα με το άρθρο 55 του εν λόγω κανονισμού, στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει, η οποία υποχρεούται να διαβιβάσει την αίτηση στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.

69 Ο υπόχρεος, από την πλευρά του, δύναται βάσει του άρθρου 56, παράγραφος 2, του κανονισμού 4/2009 να ζητήσει την αναγνώριση απόφασης αναστολής ή περιορισμού της εκτέλεσης προηγούμενης απόφασης ή την τροποποίηση απόφασης.

70 Εντούτοις, από τις διατάξεις οι οποίες μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 66 έως 68 της παρούσας απόφασης και οι οποίες περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VII του κανονισμού 4/2009, προκύπτει ότι η αποστολή των κεντρικών αρχών περιορίζεται, συναφώς, στην παροχή αρωγής στον δικαιούχο ή στον υπόχρεο διατροφής, που τη ζητεί για τη διαβίβαση ή την παραλαβή των αιτήσεών τους ή για την κίνηση διαδικασιών σχετικών με τις αιτήσεις αυτές, δυνάμει του άρθρου 56 του εν λόγω κανονισμού.

71 Αντιθέτως, οι ως άνω διατάξεις δεν αφορούν τις προϋποθέσεις αναγνώρισης ή εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων περί υποχρεώσεων διατροφής που εμπίπτουν αποκλειστικά στο κεφάλαιο IV του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση, εκτελεστότητα και εκτέλεση των αποφάσεων» και στο οποίο παραπέμπει η παράγραφος 2 του άρθρου 75 του ίδιου κανονισμού και όχι η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού.

72 Ως εκ τούτου, αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, οι οποίες εκδόθηκαν σε κράτος πριν από την προσχώρησή του στην Ένωση και πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του κανονισμού 4/2009, δεν μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν, μετά την προσχώρηση του κράτους αυτού στην Ένωση, σε άλλο κράτος μέλος, δυνάμει του άρθρου 75, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού.

73 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αίτηση συνδρομής προς τις κεντρικές αρχές, βάσει των διατάξεων που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VII του κανονισμού 4/2009, συνιστά δικαίωμα και όχι υποχρέωση. Κατά συνέπεια, είναι προαιρετική και τυγχάνει εφαρμογής μόνον εφόσον ο δικαιούχος διατροφής επιθυμεί να την υποβάλει, για παράδειγμα προκειμένου να υπερκερασθούν συγκεκριμένες δυσχέρειες, όπως ο εντοπισμός του τόπου κατοικίας του υπόχρεου διατροφής (απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, σκέψη 40).

74 Όπως όμως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 47 των προτάσεών του, το να γίνει δεκτό ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση απόφασης εκδοθείσας από δικαστήριο κράτους πριν από την προσχώρησή του στην Ένωση μπορεί να εξαρτάται από τη χρήση ή όχι των διαφόρων επιλογών που παρέχει στον δικαιούχο το κεφάλαιο VII για την εκτέλεση απόφασης σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής θα εισήγαγε διάκριση μεταξύ των δικαιούχων που επιλέγουν να υποβάλουν την αίτησή τους μέσω των κεντρικών αρχών και εκείνων που αποφασίζουν να προσφύγουν απευθείας στις αρμόδιες αρχές.

75 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατ' ορθή ερμηνεία του κανονισμού 4/2009, από καμία διάταξή του δεν μπορεί να συναχθεί ότι αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής οι οποίες εκδόθηκαν σε κράτος πριν από την προσχώρησή του στην Ένωση και πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν, μετά την προσχώρηση του κράτους αυτού στην Ένωση, σε άλλο κράτος μέλος.

Επί των δικαστικών εξόδων

76 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 75, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται μόνο στις αποφάσεις που εκδόθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια σε κράτη που ήταν ήδη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τον χρόνο έκδοσης των αποφάσεων αυτών.**

2) **Κατ' ορθή ερμηνεία του κανονισμού 4/2009, από καμία διάταξή του δεν μπορεί να συναχθεί ότι αποφάσεις σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής οι οποίες εκδόθηκαν σε κράτος πριν από την προσχώρησή του στην Ένωση και πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν, μετά την προσχώρηση του κράτους αυτού στην Ένωση, σε άλλο κράτος μέλος.**

(υπογραφές)